

Sega, erreminta moderno hori

Indarrean dator berriro sega. Betiko dailu zaharra, kodaina. Ez bakarrik itxura ekologista cool bat ematen duelako. Asko ohartu dira belarra ebakitzeko, pentze handietan irabazten dion segamakina handiaz landa, eskuzko lanabes zaharrak ez daukala konkurrentziarik. Sinplea da, merkea, isila eta... eraginkorra.

| PELLO ZUBIRIA KAMINO |

ASTIALDIETAN baratzezaina den lagun kaletar bat, gorpuzkeraz zein sasoz batera Olasagasti ez dena, 2013ko larunbat goiz batez errezelatu zen aitagarrebak lagatako sega zaharra hobeto zihoakiola emazteak erositako *desbrozadora* berri-berria baino: froga egiteagatik hasirik belar sail handiagoa moztu zuen batera zaratarik gabe, gasolina erre kiratsik gabe... eta, harrigarria, gehiegi nekatu gabe, aitzurrean arituta baino askoz gutxiago. Mundu osoko jende askok frogatua du gauza bera. Horregatik dator modan sega.

Tresna zahar xumea da sega, dailua eta kodaina ere deitua. Izen guztiak euskarak auzokoei hartu dizkie, lanabesa ere inportatua baita. Diote adituek gaur Turkia den eremuetan bizi zen Eszita herriak sortu zuela. Kasualitatez ez da izango ingelesez jende horiek eta tresnak izen bera eramatea: *Scythe*. Erromatarrek berengantatu zuten. European X. mendetik aurrera zabaldu zela dirudi. Aurretik igitaiak egiten zituen lanak burutzeko.

Ondo begiratuz gero, dailua igitai handi bat da. Mende luzez aziendentzako belarra mozteko usatua, garia eta garagara uztatzeko bezala. Igitai handi eta konplexuagoa: burdinazko ahoaz gain dauzka kirtena, eskuentzako helduleku bat edo bi eta ahoa kirtenari lotzeko metalezko uztaia eta xafla txiki bat. Lana ere ezberdin egiten da igitaiarekin eta segarekin.

Dantzan aritu behar duzu segan: bi zangoak zabalik eta belaunen gainean bermaturik, aurrean duzun belar-koska xerratan bezala ebaki behar duzu bi eskuetan lurzorua doidoi ukitzen duela darabilzun burdinazko xaflarekin, besoen eta gerriaren mugimendua baliatuz... Ikasi egin behar da. Hasieran segaren muturra lurrean sartuko zaizu, edo ebakitzeko *xerra* handiegi markatu duzulako traba-

tuko, pittin bat kostatuko zaizu eroso aritze-ko neurri egokiko maila hartzen, edo zelaian *bizarrak* geratuko zaizkizu gero beste kolpez moztu beharko dituzunak. "Segan ari haiz, ez aitzurrean" entzungo diozu erakustaileari.

Patxada bat eskatuko dizu segak, belazea pazientziaz mailaka eta xerraka moztu behar duzulako. Baina pixkanaka erritmo batean sartuko zara, fite aurkituko dituzu sega-kolpeei egokituko zaizkien doinuak. Ohartzera, segaren erritmoarekin batera inguruko hotsen jabe ere egin zara, basoko okila edo haizearen aldaketa sentitu dituzu, edo ingurutik pasatzen den autobia, belazea lurrintzen duten usainak ere bai. Gasolinazko motosegarekin zigorra den malda bera dailuarekin gerta daiteke estre-

sa baretzeko lasaigarri. Aurkituko dituzu segan jardutea Zen ari-kearekin parekatzen dutenak. Segaren mistika.

Teknologia apala, eraginkortasun handia

Oro dauka iraunkor segak. Oro apal: prezio, teknologia, gastu, kutsadura. 100 euro ingurutan

eros daitekeen segak mantenua merkea du. Aho hilgarria duen xafla zorroztu sarritan, segaldia etenez arnasa hartzeko. Arraitzaren hotsak ere badu bere zera. Eta usatuaren poderioz burdina loditu zaionean, pikatu egin behar da; onena lehen bezala mailu eta ingudez egitea omen den arren, gaur askok prentsa berezi batez egiten dute. Gainerakoa, ez gasolina, ez olio, ez mekaniko, ez bujia... Urte luzeko bizia du segak.

Teknologia apaleko tresna izanik baditu bere martingalak. Dailua hobeto edo trake-*tsago* dantzatu aldea dago, prefosta. Ongi arraitzea, zorroztea alegia, hori ere funtsezkoa, eta ahoa kamustu zaionean pikatzea, mailuz jotzea. Lanabesa segariaren edo erabili beharreko eremuaren arabera diseinatzea

Tresna zahar xumea da sega, dailua eta kodaina ere deitua. Izen guztiak euskarak auzokoei hartu dizkie, lanabesa ere inportatua baita

ONE SCYTHE REVOLUTION

Mary Montes, AEBetako Hego Kalifornian sega ikastaroak ematen dituen, dailua arraizten.

ere bai. Diseinatu? Gakoa segak kirtenarekin bat egiten duen tarte horretan datza.

Gipuzkoako Asteasun Florentino Maioz ezaguna da neurrira prestatutako segak nahi dituztenen artean. Harengana jotzen omen dute herri kiroletan dabilizan askok. Segaren burdina bera komertzioetan erositakoa da. Maiozek tresnaren ipurdi edo opo aldea goritu eta manipulatu du, segariaren gerriera eta egin beharreko lanera egokitzeke. Ez da berdin lan egiten zelai ordokietan eta malda gogorretan, batek zutikago nahi du, besteak kolpe bakoitzean maila zabalagoa harrapatu, urliak indar gutxiago eginez aritu nahi du, hau apusturako lanabes efikazaren bila dabil, beste hura bere bizkar zahartuari egokitutakoaren bila.

Asteasuko segagileak aitona izan zuen segalari famatua, Florentino Maioz hura ere, badu sarrera entziklopedietan. 2015ean biloba arotzak tresnak prantatzen ditu besterentzako. Berak egiten ditu kirtenak etxeko lizarrez. Burdinazko pieza txikiak forjari lagun batek. Segahoa, aldiz, Austriatik ekarriak dira.

Gurean famatuak izan omen ziren Bellota markakoak, Patricio Echeverriarenean Legaz-

pian eginak. Fini, bai marka eta bai 'euskal sega', esateko modu bat da, orain etortzen direnak baino aho zabalagoa zuena. Oraindik ere ba omen dira segalariak haiek atxikitzen dituztenak, norgehiagokatarako altxor moduan, gure belarretarako egokiagoak direla. Florentinok dio ez duela lortu Austrian berak nahi bezala kopiatzea hemengo ereduak. Ez aipatu hemen Txinatik ekarritako kopiarik.

Ekologi gaitan ezaguna den Paul Kingsnorth britainiarrak idatzi du segaren aldean *desbrozadorak* dena duela kalteko. Moto baten arrabotsa, kea eta kiratsa, erregai fosilen egarri beti, arriskutsuagoa, saila ebakitzen ez azkarra, lanerako gogaikarriagoa... Orduan, zergatik gailendu zaio traste nardagarri hori?

"Ez motosegak hobeak direlako, baizik eta teknologiarekiko gure jarrerak horretara garamatzalako. Kontua ez da eraginkortasuna, erlijioa baizik: konplexutasunaren erlijioa. Progresoaren mitoak makinaren itxura hartu du. Plastikoa hobea dirudi zurak baino. Asko mugitzen direnak geldoak baino. Burrunbatsuak hobe isilak baino. Konplikatuak hobe sinpleak baino. Berria hobe zaharra baino. Gu ohartu ala ez, hori da erosten duguna".

Baina sasi garbitzeko makina isilik ez baitute oraindik asmatu, gero eta jende gehiago ari da itzultzen betiko segara. Alde batera utzirik herri kiroletako parafernaliak, segan ikasten hasi dira baratzegintzan hasi diren kaletarrak, gurasoengandik heredatutako lursailen bat garbi mantendu nahi dutenak, baita herri-lanetan ari diren enplegatu publikoak ere Europako zenbait udalerritan.

Euskal Herrira ere iritsiko da albistea. Bizikleta hiri moderno batentzako aurrerapena izan zitekeela erakutsi zen moduan, noizbait ohartuko gara Honda eta Stihl sega motordunena ere moda kontua izan dela. Teknologia konplexuzko eta gastu handiko tresnak mitifikatzearen ondorio agian pasakorra. ■

Igitaia, sega eta... generoa

Sega emakumeen baztertzaila? Britainia Handian bederen hala gertatu zela dio Simon Fairlie "Notes on the History of the Scythe and its Manufacture" artikuluan. XVIII. mendea arte gari, garagar eta bestelako laboreak igitaiz ebakitzen ziren: esku batez eutsi, bestearekin ebaki, biekin sortatxoak osatu eta aurrera. Igitaiez gizonekin buruz buru lehiatzen omen zuten emakumeek. Alegia, gizonak bezain gai zirela lurjabeen soroetan jorna irabazteko. Sega sartu zutenean, guk ezagutzen dugunaren bi halako pisua duen dailu ingeles zamatsua gainera, gizonak geratu ziren segalari emakumeak paga merkeagoko gradura jaitsiz, bilketa lanetarako. Muturreko bat gehiago emazteen autonomiari. Perfekturik ez dago ezer, ezta sega ere.